

SORRA, 'part ventral de la tonyina', de l'àr. *súrra* 'llobmbrígo', 'illada de tot animal'. □ 1.ª doc.: 1361.

«La liura de la *sorra* y de la tonyina» mall. 1361-5; 1393 en un doc. de 1394 (DAG). Com que coexistia amb SORRA 'arena' provinent d'un més antic *saorra*,⁵ ll. SABURRA, també digueren alguns *saorra* per a la de la tonyina: «item, tonina salada d'Espanya e de Cíclia, que sia de la *saorra* 11 lb., 6 drs.; item de la tonyina que no sia de la *sorra*, 15 drs., item so que serà de la *saorra*, 12 drs.», doc. ross. de 1379 (InvLC). I en el Mestre Robert de Nola: «de la tonyina salada, ço és *sorra*», que en la versió castellana es torna «toñina, salada de la ijada, que dizen *sorra* en Valencia» (pàgina 194). I ja en el *L. de St. Soví* (S. XIV): «Con se deu fer ab tonyina seca o a *sora* o a sardina salada ---» (NCL. cxv, pp. 208, § 206, n. 2, i 15); a base d'això i del text de R. Nola, Grewe sospita que en cat. hagués pres el sentit de 'tonyina salada' en general, però sembla que coexistiren en cat. tots dos significats.

Avui conegut molt generalment: val. *sorra de tonyina* (J. G. M. 1935); «parte ventral del atún» eiv. PzCabr.; «*sorra*: tonyina» a Prat de Comte (Gandesa) (Amades, *Excursions* II, 285); «*zorra falsa*» com a nom d'un guisat, traduït «trinxat ab arròs», en l'argot dels convents de caputxins, a. 1812 (*Misc. Coll Alentorn*, 1984, 349). Per a un altre nom de la *sorra* de tonyina, veg. *vadenc*.

Palay dóna un *soürro* 'flanchet' [«partie d'une sur-longe de boeuf entre la tranche grasse et la poitrine»],³⁰ però com que el significat és ben diferent (no essent de peix) i el mot només s'usa en el P. de Baredja és poc probable que vingui de l'arabisme i cal sospitar malentès del significat (veg. *sorra* 'xerri' <'arena'').

Fora del cat.: murc. *sorra* 'ventre de tonyina', GaSoriano; sard *sorra* «pancia del tonno» (RFgn. XIV, 465); sic. *sorra* (De Gregorio, ZRPh. xxxvii, 346-7).⁴ L'etimologia àrabiga ja vaig exposar la detingudament en SORRA del DCEC/DECH (v, 314), al qual remeto. El mot àrab es troba des dels inicis literaris de la llengua: *surra* és 'el melic'; 'el mig, la part millor' de qualsevol cosa, segons el persa arabitzat Al-Hamadani c. 903 d.C.: per il·lustrar un passatge que diu que *Ispahân* és *surra*: *al-ʿIrâq* 'el rovell de l'ou de l'Irac' (De Goeje, *Selections of Arabic Geograph. Lit.*, p. 33. 10). Hi ha una coincidència, que no deu ser més que curiosa, amb l'alb. *zořa* 'budells' < GHORNĀ indoeur., lit. *žarna*, esc. ant. *garnir*, GMeyer (*Alban. Studien* III, 73).

¹ I italià en general, almenys en Boccaccio: «ebbero del cece e della *sorra* e appresso del pesce d'Arno», *Decam.* IX, § 8 (ed. 1961, 582.3f., que els nostres traductors de 1429 giren en «badenc de tonyina salada», 539.13).

SORRA, 'arena gruixuda', de l'antic *saorra*, provinent del ll. SABÜRRA 'llast, *sorra* que es carrega en una embarcació'. □ 1.ª doc.: *saorra* 'llast', 1318; *surra*, id. 1342; 'arena de platja' *sorra*, 1587.

«Fo adordonat que tot navellí qui adop o no adop,⁶⁰

si posa neguna *saborra* en terra per son necessari, que la --- aya a posar en loc que no sia ni don dampnatge al dit port de Port-Venres; e aquela, posada en terra, cant aurà adobat, que de continent la y dega --- livar, del primer gra tro al derrer, e aquela gitar fora --- les yles del dit port» Estatut del rei Sanç de Mallorca, de 1318, sobre la policia del Port de Portvendres (cita de Jal, *Gloss. Nautique*; 1308a). «Aquel que seria guarda del dit port --- pusca punir tot hom qui get neguna ren que vagà a fons, sia *saorra* o altra ronya»;¹ contret: «Estave allí una nau de christians, la qual anave a Nàpols, y fent los mariners de la dita nau la çorra de les pedres de la ribera --- perquè entre les pedres que són estades per çorra de la nau n'i han podades algunes les quals estaven banyades ab la sanc del dit màrtir ---» en el lleidatà Jeroni Taix (*Lli. d. Mir. del Roser*, 1597; 1.ª ed. 1556). Més problemàtic, *surra*:

«Leyns o barches governaran, vinent a la Ciutat ab *surra* [sic] --- que aquella *surra* hagen a posar e gitar, o fer gitar, del pont de la Ciutat, ves la Parellada, tro al loc hon la cèquia vella de Palomera engorna² en lo flum d'Ebre» Tort., a. 1342 (BABL XI, 430). La forma *surra* amb *u* (si és ben llegida) difícilment es podria explicar si no és com a ultracorreció catalana o mosàrab de la pronúncia àrabiga que davant *rr* convertia la *ú* en *o* (cf. *Morvedre* etc.); no és gens inversemblant, en efecte que aquí hagi intervingut l'àrab, on el mot es confonia amb el semític *surra* 'centre, ventre' que ha donat SORRA de tonyina. De fet en aquest article hem comprovat l'existència d'una confusió entre els dos mots, que donà lloc a la forma ultracorregida *sa-horra* per la *sorra* de la tonyina, citada d'un doc. ross. de 1379.

Fins aquí, doncs, és l'acc. llatina de SABÜRRA 'llast que es carrega a un vaixell'. D'altra banda és la substància que sola un terreny, generalment el mineral arenós de les riberes de la mar, estanys i rius, distingint-se no sempre d'*arena*, ni pertot, i si hi ha distinció és en el sentit que l'*arena* és més fina que la *sorra*, i s'aplica més sovint que aquesta a superfícies allunyades de les aigües. En aquesta altra acc. no en tenim documentació tan antiga, però tampoc no és recent, ni tenim proves que resulti d'una desviació de l'altre sentit, ni és gaire probable que ho hagi estat pertot.

En tot cas no és cosa local ni recent: «Ha descarregat en la *sorra* del mar les bales de dites mercaderies» ross., a. 1587 (RLR LIII, 410); el sentit d'*'arena'* referent a la platja de l'Estartit (delta del Ter) és evident en un doc. de 1811. Registrat pels diccs. des del *DTo.*, que junt amb *sorra de tonyina* posa «o 'arena', ll. *arena*»; Lacav.: «arena, *sorra*, ll. *arena*; arena menuda: arenula ---» (i detalla més, usant sempre el mot *arena*), i cf. *ensorrar* infra; anàlogament Belv., i Lab.

⁵³ precisa «s.: arena un poc grossa, ll. *saburra*: polvos per a exugar lo escrit ---». El B. de Maldà ho diu de l'interior: «Los demés carrers se van estrechant, i incòmodos molts per tanta *sorra*, y també al capdemunt, dret a la plassa del poble, ahont ---». Els enamorats naveguen per l'estany: «Lo jove somrihent ha 'ls ulls